

אוצר החכמה והמדע

להפקת הסדרה חברו "חברת מרבי השכלה בישראל אשר ברוסיא, מושבה בס"ט פטעטערסבורג", שהמחבר נמנה עמם, וכן "גבירים אוהבי חכמה ומדע". הטקסט כולל גם תעתיק של המונחים הגרמניים, ולהמחשת הדברים נספחים מאות ציורים ותרשימים, רבים מהם חיתוכי עץ.

בספר "תולדות האש והמים" מביע המחבר את התפעלותו מכריית המנהרות ההרריות בין גרמניה לשווייץ ומפרט גם תכנית שתושלם בעוד שלוש שנים. הוא לא ידע שיחלפו כ־120 שנה עד שחזונו יתגשם:

אולם גדולות עוד מאלה תחזינה עינינו כאשר תושלם המסלה של ברזל החפירה מתחת לחבל הים המפריד בין ארצות ענגלאנד וצרפת, בין הערים קאלע ודאווער תוחפר מערה ארוכה כחמש פרסאות גערמאניות ויש תקוה כי בעוד שלש שנים תושלם המלאכה הכבירה הזאת אשר לא עלה מעולם על דעת איש לחשוב כי תצלח בידי האדם לפעול מעשים גדולים ונוראים כאלה (עמ' 270).

בספריו השונים משלב המחבר את קורות חייהם של מדענים בתחומים למיניהם ואף מתאר את תלאותיהם. בקטע הבא מתוך תולדות האש והמים מתוארים גלגוליה של השערה כוזבת ולפיה החיכוך שבין גלגלי הרכבת (העגלה הקיטורית), שזה עתה הומצאה, למסילת הברזל - אינו מספיק לגרום להנעה. בעיה הזויה זו מנעה את הפעלת העגלה הקיטורית, והמחבר משווה בין מאבקם של המדענים לפתרונה למלחמותיו של דון קישוט:

בימים ההם חשבו כי כמות ההתחככות אשר בין אופני הברזל אשר להעגלה הקיטורית ובין מטילי הברזל אשר על הנתיבות, קטן הוא למאד, עד כי אופני העגלה יסבו על סדניהם במקומם מבלי להעתק על המטילים הלאה. ההשערה הזאת עמדה לשטן ותעצור את נסיעות העגלה הקיטורית עשר שנים תמימות [...] אבל לשוא פחדו פחדו כי לא היה שם פחד.

המלחמה הזאת אשר לחמו חכמי ההנדסה לצנח התנגדות אשר לא היתה ולא נבראה

ו'לוחות המגבילים' (פטרבורג, תרל"א). המשיך לאחר כמה שנים בתולדות האש והמים' (על הקיטור, אניות קיטור, עגלת קיטור וכו', וילנא תרל"ו); 'אבן שואבת' (על המגנט, וילנא תרל"ו) המוקדש לבנו המדען שמת בצעירותו, ו'ספר ההרכבה וההפרדה' (תורת הכימיה, וילנא תרל"ו). "צבי הכהן ראבינאוויץ פרסם עשרות מאמרים בעניינים דומים ב'המליץ' וכן הניח בכתובים כעשרה ספרים. הספרים כתובים ביד מומחה וכן מצויים כאן חידושים בטרמינולוגיה עברית. מגמתו זו להפיץ השכלה ודעת השתלבה בפועלו הפובליציסטי ברוסית בכמה עיתונים. ראבינאוויץ לא זו מדעתו שאך ההשכלה עשויה לפתור בעיית היהודים ברוסיה גם לאחר הפוגרומים של שנות ה־80 של המאה ה־19".

"אוצר החכמה והמדע" מאת צבי הכהן ראבינאוויץ, וילנא, תרכ"ז-תרל"ו 1867-1876, דפוס והוצאת האלמנה והאחים ראם מספרייתו של יוסי יובל, ירושלים.

על המחבר וחיבורו כותב גרשון קרסל בלקסיקון הספרות העברית בדורות האחרונים, תל אביב 1967:

"צבי הכהן ראבינאוויץ (קובנה תרצ"ב [1883] - פטרבורג תרמ"ט [1889]), תוך לימודי קודש שקודים, גילה מגיל צעיר נטייה למתמטיקה ופיזיקה. מ־1852 החל עוסק בחיבור עברי מקיף 'אוצר החכמה והמדע', שנועד להקיף את כל תחומי הפיזיקה בצירוף חידושים משלו. מחוסר אמצעים הוציא תחילה ספר אחד בלבד בן ארבעה חלקים, הוא 'ספר המנוחה והתנועה' (וילנא תרכ"ז), ואחר הוציא בתחום המתמטיקה: 'משפטי המגבילים'

חכמת הכעמיע

מגופים בלתי מתכותיים
מטאלואידע
(METALLOIDE)

פרק עשרים

יסוד-החמצני (וייטשטאף)

§ 135.

במה תחקר חכמת הכעמיע מתגופים הרוכסים (אנאליטישע כעמיע) ?

החכמה הזאת תחקר על טבע היסודות הפשוטים .

איפה הנה נמצאים בהטבע ?

מה הנה סגולותיהן המיוחדות לאיש איש מהם ?

איכה נוכל לאסוף אותם פהורים ונקיים מכלי כל חקונת יסוד

אתי ברהם ?

מה הנה פעולות היסוד האחד על משנהו כאשר יתחברו זה עם זה ?

